

Recenzent
dr hab. Stanisław Żerko, prof. WSGK

Projekt okładki
Maria Tymińska

ISBN 978-83-923280-3-2

Skład komputerowy
Barbara Lebioda

Druk: Drukarnia ELIPSA, Łódź, ul. Przybyszewskiego 12
tel. 0 509 723 200
e-mail: drukarnia@elipsa.net.pl www.elipsa.net.pl

SPIS

Wstęp	5
1. Marian Leczyk, Europa z perspektywy końca XX wieku	9
2. Mieczysław Tanty, Droga Albanii od niepodległości do demokracji.....	19
3. Jerzy Tomaszewski, Republika Czechosłowacka w poszukiwaniu stabilizacji europejskiej (1918–1938)	33
4. Henryk Słabek, Z dyskusji o przyczynach upadku „realnego socjalizmu” w Polsce	43
5. Adam Krzymowski, Geostrategiczne uwarunkowania integracji europejskiej.....	55
6. Radosław Grodzki, Bezpieczeństwo Europy Środkowo-Wschodniej 1990–1999	77
7. Tomasz Hoffmann, Zaangażowanie Polski w operacjach militarnych i cywilnych Unii Europejskiej	93
8. Bogdan Koszel, Polityka wschodnia Unii Europejskiej w latach 1991– 2007	117
9. Stanisław Żerko, Polityka Republiki Federalnej Niemiec wobec Rosji po 1990 r.	151
10. Andrzej Harasimowicz, Europejska Polityka Sąsiedztwa w poszukiwaniu wymiaru strategicznego	169
11. Natalia Antoniuk, Polityka sąsiedztwa Unii Europejskiej: wymiar ukraiński	185
12. Zbigniew Białobłocki, Stosunki Unii Europejskiej z Federacją Rosyjską za prezydentury Władimira Putina oraz ich wpływ na stosunki międzynarodowe.....	197
13. Magdalena Dyngus, Perspektywy rozszerzenia strefy euro o nowe kraje członkowskie Unii Europejskiej	219
14. Janusz Soboń, Zdzisław Sirojć, problemy rozwoju wielkich miast Europy Środkowej i Wschodniej w okresie transformacji systemowej.....	233

13.

PERSPEKTYWY ROZSZERZENIA STREFY EURO O NOWE KRAJE CZŁONKOWSKIE UNII EUROPEJSKIEJ

Magdalena Dynus*

Wprowadzenie

Z dniem 1 stycznia 2007 r. do strefy euro przystąpił pierwszy kraj spośród nowych państw członkowskich Unii Europejskiej – Słowenia. Stała się ona 13. członkiem. Niebawem miały dołączyć Cypr i Malta, a rok później grono to ma się powiększyć o Słowację. Strefa euro obejmować więc będzie już wkrótce 16 spośród 27 krajów Unii Europejskiej. Kolejne trzy kraje nadbałtyckie, wyczekujące akcesji, byłyby już członkami strefy euro, gdyby nie efekty uboczne wysokiego od lat wzrostu gospodarczego (utrudniającego utrzymanie w ryzach inflacji) – por. tabela 1 oraz tabela 5.

Tabela 1. Wzrost gospodarczy a inflacja w Estonii i na Łotwie w latach 2000-2006 (w %)

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Estonia	wzrost gospodarczy	10,8	7,7	8,0	7,1	8,1	10,5	11,4
	inflacja	3,9	5,6	3,6	1,4	3,0	4,1	4,4
Łotwa	wzrost gospodarczy	6,9	8,0	6,5	7,2	8,7	10,6	11,9
	inflacja	2,6	2,5	2,0	2,9	6,2	6,9	6,6

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. Inflation rate. Annual m-erage race of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)*, May 2007 oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Real GDP growth rate. Growth rate of GDP volume - percentage change on previous year*, May 2007.

Wspólny jednwalutowy rynek rozrasta się wbrew czarnym scenariuszom mimo początkowych problemów z zaufaniem rynków międzynarodowych do

* Dr Dynus Magdalena – Wyższa Szkoła Menedżerska w Świeciu; Toruńska Szkoła Wyższa.

nowej waluty. Euro bardzo szybko stało się drugą po dolarze amerykańskim walutą międzynarodową – rozliczana jest w niej prawie 1/5 światowego handlu, przetrzymywana jest w niej 1/4 wszystkich rezerw dewizowych¹, a w zakresie emisji długoterminowych instrumentów dłużnych na rynku międzynarodowym, wyprzedziło nawet dolara; prawie połowa wszystkich emisji dokonywana jest obecnie w euro (w USD 36%)². Mimo to zasięg euro ogranicza się jednak w zdecydowanej mierze do Europy, podczas gdy zasięg dolara ma charakter globalny.

Rozszerzanie się strefy euro zwiększa korzyści z wprowadzenia wspólnej waluty – im większa liczba podmiotów rozlicza się nie ponosząc kosztów transakcyjnych oraz strat w wyniku zmian relacji kursowych, tym większa będzie wydajność wspólnego rynku. A że Europa charakteryzuje się z jednej strony szczególnie wysokim stopniem otwarcia gospodarek – eksport i import stanowią średnio ponad 1/3 ich Produktu Krajowego Brutto (PKB), co oznacza ogromne uzależnienie wzrostu gospodarczego od wahań kursowych oraz sprawia, że koszty transakcyjne są relatywnie wysokie. Z drugiej strony Europa charakteryzuje się dużym udziałem wymiany wewnątrzunijnej – średnio prawie 2/3 handlu zagranicznego krajów UE to handel pomiędzy jej krajami członkowskimi³. To właśnie z tych dwóch powodów projekt wprowadzenia wspólnej waluty na obszarze UE jest szczególnie korzystnym rozwiązaniem. Dlatego im więcej państw przystępuje do strefy euro, tym bardziej poprawia się bilans korzyści i kosztów związanych z członkostwem, a pozostawanie poza strefą euro oznaczać będzie coraz większe koszty dla tego kraju. W przeciwieństwie do członków strefy euro, będzie on bowiem narażony na ryzyko kursowe i koszty transakcyjne, co bezpośrednio będzie ograniczało konkurencyjność podmiotów z tego kraju na wspólnym rynku, z całokształtem konsekwencji dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Lista korzyści z przynależności do strefy euro jest dużo dłuższa. Dla nowych państw członkowskich, poza wzrostem eksportu dzięki dostępności do wspólnego jednowalutowego rynku, który powinien być dźwignią dla wzrostu gospodarczego i bodźcem do zmniejszania dystansu dzielącego je od państw Piętnastki, ogromną korzyścią jest wzrost wiarygodności gospodarek. Następuje wyeliminowanie ryzyka wystąpienia ataków spekulacyjnych, na które zdecydowanie bardziej narażone są słabe gospodarki. Powinno to dać impuls do napływu zagranicznych inwestycji, bez których niemożliwe jest nadrobienie tego dystansu.

Słowenia (2 marca 2006 r.) i Litwa (16 marca 2006 r.) były pierwszymi nowymi krajami członkowskimi UE, które złożyły wnioski o dokonanie oceny wy-

¹ International Monetary Fund, *LATFAhnnual Report 2006. Appendixes*, Washington April 2006, s. 130.

² Bank for International Settlements, *BIS Quarterly Review. International banking and financial market developments*, Statistical Annex, June 2007, A91.

³ Eurostat, *Euro-Indicators. Share of trade witki the EU-25*, June 2007.

pełnienia przez nie kryteriów zbieżności warunkujących członkostwo w strefie euro. Niestety tylko Słowenia przeszła ją pomyślnie i z dniem 1 stycznia 2007 r. przystąpiła do strefy euro.

Słowenia

Słowenii, jako pierwszej spośród krajów Europy Środkowo-Wschodniej, po dwu i pół roku członkostwa w UE, udało się wypełnić wszystkie warunki, by wprowadzić euro. Najwięcej trudności przysporzała Słowenii inflacja. Dopiero od 2005 r. utrzymuje się ona w wartościach referencyjnych, podczas gdy wcześniej długo była znacznie wyższa (por. tabela 2). W okresie poddanym analizie przez Komisję Europejską i Europejski Bank Centralny (kwiecień 2005 – marzec 2006) wyniosła ona 2,3%, czyli niewiele mniej niż wartość referencyjna dla tego okresu (2,6%).

Tabela 2. Inflacja w Słowenii w latach 1996–2006 (w %)

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
9,9	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5	2,5

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. Inflation rate...*

Obniżenie inflacji możliwe było dzięki ostrzejszej polityce pieniężnej i utrzymywaniu wyższego niż w strefie euro, poziomu stóp procentowych. Procesowi dezinflacji sprzyjała też umiarkowana ekspansywna polityka fiskalna. Dlatego właśnie Słowenia nie miała większych trudności z wypełnieniem kryteriów fiskalnych. **Deficyt sektora finansów publicznych** w Słowenii utrzymuje się już od kilku lat poniżej traktatowych 3% PKB, a **dług publiczny** jest sporo niższy od wymaganych 60% PKB – por. tabela 3.

Tabela 3. Deficyt sektora finansów publicznych oraz dług publiczny w Słowenii w latach 1999–2006⁴ (w % PKB)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
deficyt	–	–3,8	–4,1	–2,5	–2,8	–2,3	–1,5	–1,4
dług	24,9	27,4	28,4	29,1	28,6	28,9	28,4	27,8

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. General government debt. General government consolidated gross debt as a percentage of GDP*, May 2007 oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Public balance. Net borrowing/lending of consolidated general government sector as a percentage of GDP*, May 2007.

⁴ Porównywalne statystyki deficytu sektora finansów publicznych są dostępne dopiero od roku 2000, a długu publicznego od roku 1999.

Bez wątpienia czynnikiem istotnie ułatwiającym dyscyplinę w zakresie finansów publicznych jest utrzymujący się w Słowenii od lat relatywnie wysoki wzrost gospodarczy na poziomie 4–5% rocznie (por. tabela 4).

Tabela 4. Wzrost gospodarczy w Słowenii w latach 1997–2006 (w %)

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
4,8	3,9	5,4	4,1	2,7	3,5	2,7	4,4	4,0	5,2

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. Real GDP growth rate...*

Niskie zadłużenie publiczne ułatwia pozyskiwanie przez ten kraj kapitału na jego finansowanie i obniża jego koszt. Stabilności finansów publicznych w Słowenii sprzyja niezwykle korzystna struktura zobowiązań pod względem terminowości, 95% z nich ma charakter długoterminowy. I choć wcześniej dość wysoki udział długu zagranicznego (40%) wzbudzał uzasadnione obawy o jego dużą wrażliwość na wahania kursowe, to zważywszy że aż 97,5% długu zagranicznego Słowenii jest denominowane w euro⁵, w chwili obecnej, gdy Słowenia jest już członkiem strefy euro, ryzyko to zostało wyeliminowane.

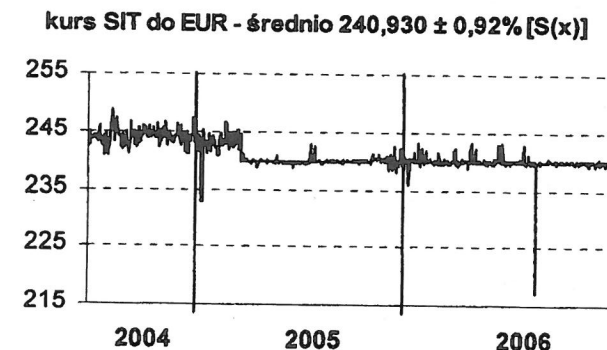
Relatywnie małe potrzeby pożyczkowe rządu Słowenii, stabilna sytuacja finansów publicznych, a także coraz niższa inflacja, wzmacniały zaufanie do polityki fiskalnej i pieniężnej, co poprawiało wiarygodność gospodarczą Słowenii i pozwoliło na obniżenie oprocentowania długoterminowych (10-letnich) obligacji skarbowych. Należy ono obecnie do najniższych wśród krajów Unii Europejskiej. W okresie objętym oceną (kwiecień 2005 – marzec 2006) jego wysokość w Słowenii kształtowała się średnio na poziomie 3,8%, podczas gdy wartość referencyjna wynosiła wówczas 5,9%⁶.

Słoweński tolar uczestniczył w mechanizmie kursowym ERM II od 28 czerwca 2004 r., czyli w momencie dokonywania oceny (koniec kwietnia 2006 r.) miał 22 miesięczny w nim staż (kryterium konwergencji mówi o 2-letnim stażu). W badanym okresie Banka Slovenija udało się zachować daleką stabilność tolarra względem euro – por. wykres 1.

⁵ Europejski Bank Centralny, *Raport o konwergencji. Maj 2006*, Frankfurt am Main 2006, s. 46.

⁶ Ibidem, s. 51.

Wykres 1. Kurs tolara słoweńskiego do euro w okresie 28 VI 2004 – 31 XII 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyk OANDA.

Od marca 2005 r. kurs tolara do euro praktycznie pokrywał się z ustalonym przed wejściem do ERM II kursem centralnym (na poziomie 239,640 tolarów za euro).

Dodatkowym wymogiem formalnym warunkującym członkostwo w strefie euro jest **zgodność ustawodawstwa krajowego** z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską⁷ oraz Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego⁸. Jest to tzw. konwergencja prawna. W efekcie dokonanych na początku 2006 r. zmian w Ustawie o Banku Slovenije, które weszły w życie 14 kwietnia 2006 r., Słowenia wypełnia to kryterium.

Na podstawie powyższych danych zdecydowano, że Słowenia z dniem 1 stycznia 2007 r. stanie się 13. krajem członkowskim strefy euro.

Litwa

Jak już wspomniano Litwa na własny wniosek została poddana ocenie wraz ze Słowenią na początku 2006 r. – a niestety nie przeszła jej pomyślnie. Przyczyną okazała się zbyt wysoka inflacja. Średnioroczna inflacja za okres kwiecień 2005 – marzec 2006 wyniosła 2,7%, czyli raptem o 0,1 punktu procentowego powyżej wartości referencyjnej (2,6%)⁹. Tak nieznaczne przekroczenie kryterium wystarczyło, by Litwa nie została dopuszczona do strefy euro. Taką decy-

⁷ Art. 108 i 109 *Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community* (Official Journal of the European Union C 321 E/37, 29.12.2006).

⁸ *Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the ECB* (Official Journal of the European Communities, No C 191/68, 29.7.1992).

⁹ Europejski Bank Centralny, *Raport o konwergencji. Maj 2006...*, s. 27.

zję uzasadniano dodatkowo niekorzystnymi prognozami w zakresie inflacji na kolejne miesiące. Rzeczywiście inflacja za cały 2006 r. wyniosła na Litwie aż 3,8% – por. tabela 5.

Tabela 5. Inflacja i wzrost gospodarczy na Litwie w latach 1996–2006 (w %)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inflacja	24,7	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7	3,8
Wzrost gospodarczy	4,7	8,5	7,5	-1,5	4,1	6,6	6,9	10,3	7,3	7,6	7,5

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. Inflation rate...* oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Real GDP growth rate*.

To przede wszystkim utrzymujące się od kilku lat wysokie tempo wzrostu gospodarczego utrudnia stabilizację inflacji na niskim poziomie. Dynamiczny rozwój w połączeniu z emigracją przyczynił się do istotnego obniżenia bezrobocia na Litwie (z ponad 16% w 2000 r. do 5,6% w 2006 r.)¹⁰, powodując jednak niedobór siły roboczej, zwłaszcza wykwalifikowanej i stwarzając tym dodatkową presję na wzrost cen. Potęguje ją ponadto dynamiczny wzrost popytu napędzany przez niskie stopy procentowe, a także proces dostosowywania się cen do średniego poziomu europejskiego, czy konieczność harmonizacji stawek akcyzy. Wszystko to może długo jeszcze uniemożliwiać przystąpienie Litwy do strefy euro.

Z pozostałymi kryteriami Litwa nie miała i nie powinna mieć w najbliższym czasie większych trudności. **Deficyt sektora finansów publicznych** od kilku już lat utrzymuje się na stabilnym, niskim poziomie – znacznie poniżej traktatowych 3% PKB (por. tabela 6) – nie stanowiąc zagrożenia dla wzrostu zadłużenia publicznego.

Tabela 6. Deficyt sektora finansów publicznych oraz dług publiczny na Litwie w latach 1997–2006 (w % PKB)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Deficyt	-11,9	-3,1	-2,8	-3,2	-2,1	-1,5	-1,3	-1,5	-0,5	-0,3
Dług	15,2	16,5	23,0	23,8	22,9	22,2	21,2	19,4	18,6	18,2

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. General government debt...* oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Public balance...*

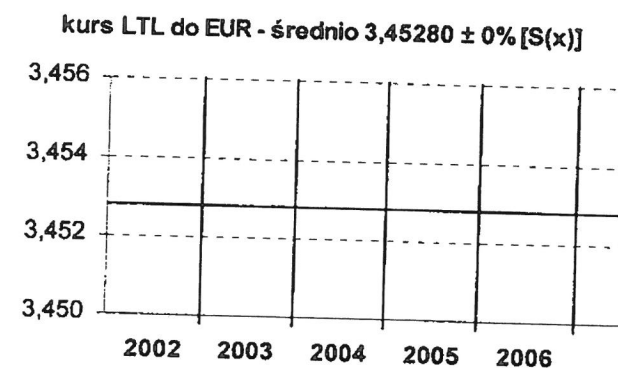
¹⁰ Eurostat, *Euro-Indicators. Unemployment rate – total%*, June 2007.

Poziom **długu publicznego** na Litwie (18,2% PKB w 2006 r.) należy do najniższych wśród krajów UE i jest dużo niższy niż wymagane 60% PKB. I choć jego terminowość nie wzbudza żadnych obaw – aż 89% stanowią zobowiązania długoterminowe – to niepokoić może jego struktura walutowa. 70,5% całości długu to dług zagraniczny, w zdecydowanej mierze (w ponad 97%) denominowany w euro, co dodatkowo przemawia na rzecz jak najszybszego przejścia na wspólną walutę¹¹.

Relatywnie dobra sytuacja finansów publicznych na Litwie znajduje odzwierciedlenie w niskim poziomie **oprocentowania długoterminowych skarbowych papierów wartościowych**. W okresie poddanym analizie (kwiecień 2005 – marzec 2006) wyniosło ono średnio 3,7% (wartość referencyjna 5,9%).

Na Litwie nie ma też problemu z kryterium stabilności kursu walutowego. W obliczu skutecznie stosowanego systemu izby walutowej i powiązaniu lita litewskiego z euro od 1 stycznia 2002 r. na poziomie 3,45280, kurs ten pozostaje niezmienny po dzień dzisiejszy (por. wykres 2).

Wykres 2. Kurs lita litewskiego do euro w okresie 1 I 2002 – 30 VI 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyk OANDA.

Warto zwrócić uwagę, że mimo posiadanego systemu izby walutowej, aktywność Lietuvos Bankas na rynku walutowym jest relatywnie niska¹².

W wyniku dokonanych z początkiem 2006 r. zmian w Konstytucji Litwy oraz w Ustawie o Lietuvos Bankas, Litwa zaliczyła również kryterium **konwergencji prawnej**¹³. Niestety z powodu minimalnie – bo tylko o 0,1 punktu po-

¹¹ Europejski Bank Centralny, *Raport o konwergencji*. Maj 2006..., s. 29.

¹² Ibidem, s. 23–24.

¹³ Ibidem, s. 75–78.

centowego – za wysokiej inflacji Litwa nie uzyskała zgody na wprowadzenie euro. Mimo spełnienia wszystkich pozostałych warunków, nie nastąpi to szybko.

Rok później niż Litwa i Słowenia ocenie poddały się kolejne dwa kraje – Cypr i Malta. 16 maja 2007 r. Komisja Europejska oznajmiła, że oba te kraje przeszły pomyślnie ocenę zbieżności swych gospodarek i prawdopodobnie 1 stycznia 2008 r. wprowadzą euro. Tym samym ~ strefa euro będzie już obejmować 15 spośród 27 krajów UE.

Cypr

Cypr, podobnie jak i Malta, został poddany ocenie na własny wniosek. Cypr złożył go 13 lutego 2007 r., a Malta dwa tygodnie później. Wprawdzie od niedawna, ale oba te kraje wypełniają wszystkie kryteria warunkujące członkostwo w strefie euro.

Od dłuższego już czasu inflacja na Cyprze utrzymuje się raczej na niskim poziomie (por. tabela 7). W okresie poddanym analizie (kwiecień 2006 – marzec 2007) wyniosła ona 2,0%¹⁴, czyli sporo mniej aniżeli wartość referencyjna – 3,0%. Nie dostrzeżono też istotnych zagrożeń dla stabilności cen na Cyprze w następnych okresach, co potwierdziły dane za cały 2006 r., kiedy to inflacja wyniosła 2,2%.

Tabela 7. Inflacja i wzrost gospodarczy na Cyprze w latach 1997–2006 (w %)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inflacja	3,3	2,3	1,1	4,9	2,0	2,8	4,0	1,9	2,0	2,2
Wzrost gospodarczy	2,3	5,0	4,8	5,0	4,0	2,0	1,8	4,2	3,9	3,8

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. Inflation rate...* oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Real GDP growth rate...*

Należy zwrócić uwagę, że na Cyprze udało się utrzymać względnie niską inflację przy dość wysokim poziomie wzrostu gospodarczego – na poziomie 4–5%.

Od dwóch lat Cypr utrzymuje **deficyt sektora finansów publicznych** poniżej traktatowych 3% PKB – por. tabela 8. Także na lata przyszłe prognozuje się relatywnie niski jego poziom (1,4%)¹⁵.

¹⁴ Commission of the European Communities, *Report from the Commission Convergence Report 2007 on Cyprus*, Brussels, 16 May 2007, COM (2007) 255 final, s. 4.

¹⁵ Ibidem, s. 5.

Tabela 8. Deficyt sektora finansów publicznych oraz dług publiczny na Cyprze w latach 1998–2006 (w % PKB)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
deficyt	-4,2	-4,4	-2,4	-2,3	-4,4	-6,3	-4,1	-2,3	-1,5
dług	61,6	62,0	61,6	61,9	64,7	69,1	70,3	69,2	65,3

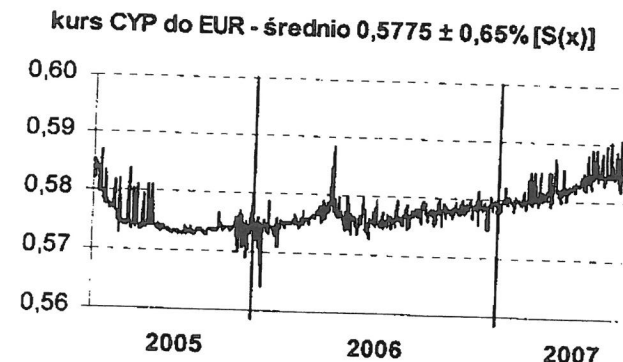
Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. General government debt...* oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Public balance...*

Zaostrzenie dyscypliny w finansach publicznych pozwoliło na obniżenie długu publicznego na Cyprze do poziomu 65,3% PKB w 2006 r. Wciąż jednak przekracza on referencyjną wartość 60% PKB. Mimo to dokonując oceny, uznano że konsolidacja fiskalna wydaje się mieć trwały charakter i powinna pozwolić w najbliższych latach na obniżenie poziomu zadłużenia poniżej traktatowych 60%.

Dzięki temu obniżeniu uległo też oprocentowanie emitowanych na Cyprze **długoterminowych obligacji skarbowych**. W badanym okresie średni ich poziom wyniósł 4,2%, a więc znacznie poniżej wartości referencyjnej w tym okresie (6,4%)¹⁶.

Funt cypryjski został wprowadzony do mechanizmu kursowego ERM II 2 maja 2005 r. W momencie dokonywania oceny miał więc w nim prawie 2-letni staż (dlatego, by zadośćuczynić wymogom oddano ocenie ego poziom w okresie 27 kwietnia 2005 r. – 26 kwietnia 2007 r.). W tym czasie wykazywał on daleką **stabilność względem ustalonego kursu centralnego do euro** na poziomie 0,585274 funta cypryjskiego – por. wykres 3.

Wykres 3. Kurs funta cypryjskiego do euro w okresie 27 IV 2005 – 30 VI 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyk OANDA.

¹⁶ Ibidem, s. 7.

Cypr z powodzeniem stabilizuje kurs funta względem euro już od początku 1999 r. Po przyjęciu przez parlament cypryjski w marcu 2007 r. zmian do ustawy o banku centralnym Cypru jego ustawodawstwo jest już zgodne z wymogami Traktatu i Statutu ESBC/EBC¹⁷.

To właśnie powyższe statystyki pozwoliły na uzyskanie pozytywnej oceny ze strony Komisji Europejskiej, która 16 maja 2007 r. oficjalnie ogłosiła, że Cypr wypełnia wszystkie wymogi formalne, by z dniem 1 stycznia 2008 r. stać się członkiem strefy euro.

Malta

Malta swą gotowość do przystąpienia do strefy euro zgłosiła również na początku 2006 r. (27 lutego). Podobnie podstawę do oceny stanowiły tu dane za 2006 r., względnie za okres kwiecień 2006 – marzec 2007 (w przypadku kryterium stabilności kursu walutowego, gdzie pod uwagę bierze się dwuletni okres, uwzględniono okres od 27 kwietnia 2005 r. do 26 kwietnia 2007 r.).

W przypadku Malty największych problemów przysparzały kryteria fiskalne. Od wielu lat finanse publiczne Malty zamykane były corocznie wysokim deficytem, sięgającym nawet 10% PKB – por. tabela 9. Skutkowało to oczywiście powiększaniem się zadłużenia publicznego na Malcie, które w ciągu minionej dekady powiększyło się z niewiele ponad 50% PKB w 1998 r. do 72,4% PKB w 2006 r. – a więc aż o ponad 40%.

Tabela 9. Deficyt sektora finansów publicznych oraz dług publiczny na Malcie w latach 1998–2006 (w % PKB)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
deficyt	-9,7	-7,6	-6,1	-6,4	-5,5	-10,0	-5,0	-3,1	-2,6
dług	51,5	64,9	56,8	56,4	63,5	60,1	70,4	73,9	72,4

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. General government debt...* oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Public balance...*

To właśnie z tego powodu Malta zaraz po wstąpieniu do Unii Europejskiej w połowie 2004 r. została objęta procedurą nadmiernego deficytu. Dzięki widocznym działaniom ograniczającym fiskalną ekspansję, Malcie udało się obniżyć deficyt sektora finansów publicznych z 10% PKB w 2003 r. do poziomu 2,6% PKB w referencyjnym 2006 r. Pozwoliło to na wyhamowanie tendencji wzrostowej **długu publicznego** – w 2006 r. stanowił on 72,4% PKB, podczas gdy rok wcześniej było to prawie 74%. Wciąż jest to jednak duży, wyższy poziom niż pozwala na to kryterium konwergencji (60% PKB). Zdając sobie z tego

¹⁷ Ibidem, s. 4.

sprawę Malta kontynuuje proces konsolidacji finansów publicznych i według ostatnich prognoz deficyt powinien spaść do wymaganego poziomu¹⁸. Dostrzegając te wysiłki Komisja zarekomendowała Radzie zakończenie wobec Malty procedury nadmiernego deficytu, stwierdzając tym samym, że Malcie zostanie zaliczone kryterium długu publicznego.

Mimo nadmiernej ekspansji fiskalnej w ostatnich latach oprocentowanie długoterminowych skarbowych papierów wartościowych na Maicie od kilku lat utrzymuje się na stabilnym relatywnie niskim poziomie ok. 5%¹⁹ (por. tabela 10). To w dużej mierze zasługa utrzymującej się mimo tej ekspansji cały czas niskiej inflacji – na poziomie 2–3%.

Tabela 10. Oprocentowanie długoterminowych skarbowych papierów wartościowych, inflacja i wzrost gospodarczy na Maicie w latach 1997–2006 (w %)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Oprocentowanie	–	–	–	5,75	6,11	5,74	4,98	4,68	4,57	4,31
Inflacja	3,9	3,7	2,3	3,0	2,5	2,6	1,9	2,7	2,5	2,6
Wzrost gospodarczy	4,9	3,4	4,1	5,7	-1,1	1,9	-2,3	0,4	3,0	2,9

Źródło: Eurostat, *Euro-Indicators. Long-term interest rates...*, Eurostat, *Euro-Indicators. Inflation rate...* oraz Eurostat, *Euro-Indicators. Real GDP growth rate...*

W analizowanym okresie (kwiecień 2006 - marzec 2007) oprocentowanie długoterminowych skarbowych papierów wartościowych wyniosło średnio 4,3%, a więc sporo poniżej wartości referencyjnej (6,4%). Także inflacja w tym okresie okazała się niższa niż dopuszczalny jej poziom – 2,2% wobec 3,0%²⁰.

Malta nie miała żadnego problemu z wypełnieniem kryterium **stabilności kursu walutowego**. W stabilizacji kursu ma ona bowiem ogromne doświadczenie – praktykuje to od lat 70. XX w.²¹ Wcześniej lira maltańska była powiązana z koszykiem euro-dolar-funt brytyjski, a od momentu przystąpienia do systemu kursowego ERM II (2 maja 2005 r.) – z euro na poziomie 0,42930 liry za euro. Ta zmiana kotwicy stabilizacyjnej nie wpłynęła na wartość zewnętrzną liry.

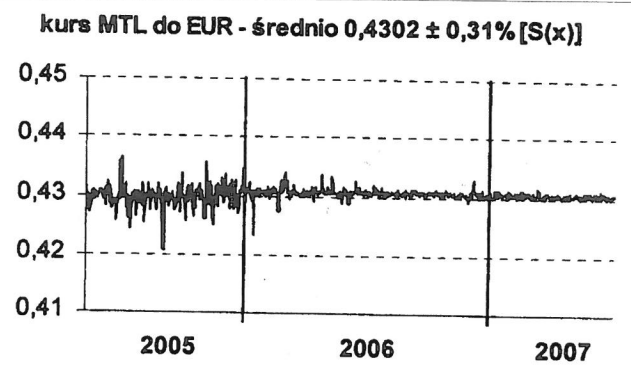
¹⁸ Commission of the European Communities, *Report from the Commission Convergence Report 2007 on Malta*, Brussels, 16 May 2007, COM (2007) 258 final, s. 6.

¹⁹ Eurostat, *Euro-Indicators. Long-term interest rates. 10 year government bond yields, secondary market. Annual average (%)*, June 2007.

²⁰ Commission of the European Communities, *Report from the Commission Convergence Report 2007 on Malta...*, s. 4 i 7.

²¹ Directorate-General for Economic and Financial Affairs, *European Economy. Convergence Report 2007 on Malta - Technical Annex*, SEC (2007) 622, s. 20.

Wykres 4. Kurs liry maltańskiej do euro w okresie 27 IV 2005 – 30 VI 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyk OANDA.

W okresie poddanym analizie (27 kwietnia 2005 r. – 26 kwietnia 2007 r.) lira zachowywała się wyjątkowo stabilnie względem euro – por. wykres 4.

Po zmianach dokonanych w lutym 2007 r. w ustawie o banku centralnym Malty jego statut jest zgodny z wymogami Traktatu i Statutu ESBCiEBC²².

W ten sposób Malta sprostała wymogom warunkującym członkostwo w strefie euro i została zarekomendowana przez Komisję Europejską, by z dniem 1 lipca 2008 r. mogła wprowadzić euro.

* * *

Członkostwo w Unii Europejskiej, a w konsekwencji i w strefie euro, to dla krajów Europy Środkowowschodniej ogromna i niepowtarzalna szansa, która otwiera przed gospodarkami zupełnie nowe możliwości. Dlatego należy wykorzystać nawet najdrobniejszą z nich, jeśli tylko pozwoli ona na obniżenia kosztów, poprawę efektywności, wzrost inwestycji, a w efekcie wzrost zatrudnienia i podniesienie poziomu dobrobytu. Zwłaszcza że tak naprawdę już sam obowiązek sprostania kryteriom konwergencji, warunkującym członkostwo w strefie euro, niesie ze sobą niezwykle cenną korzyść – zmusza do racjonalizacji finansów publicznych. Oczywiście kwestią odrębną jest sposób, w jaki zostanie to dokonane, czy realnymi działaniami, czy też tylko sztuczkami statystycznymi, albo – jak obecnie w Polsce – przy wykorzystaniu wyjątkowo dobrej koniunktury, która przecież nie trwa wiecznie.

²² Commission of the European Communities, *Report from the Commission Convergence Report 2007 on Malta*., s. 4.

Literatura

- Bank for International Settlements, *BIS Quarterly Review. International banking and financial market developments. Statistical Annex*, June 2007,
- Commission of the European Communities, *Report from the Commission Convergence Report 2007 on Cyprus*, Brussels, 16 May 2007, COM (2007) 255 final,
- Commission of the European Communities, *Report from the Commission Convergence Report 2007 on Malta*, Brussels, 16 May 2007, COM (2007) 258 final,
- Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community* (Official Journal of the European Union C 321 E/37, 29.12.2006),
- Directorate-General for Economic and Financial Affairs, *European Economy. Convergence Report 2007 on Malta - Technical Annex*, SEC (2007) 622,
- Europejski Bank Centralny, *Raport o konwergencji. Maj 2006*, Frankfurt am Main 2006,
7. Eurostat, *Euro-Indicators. General government debt. General government consolidated gross debt as a percentage of GDP*, May 2007,
- Eurostat, *Euro-Indicators. Inflation rate. Annual average rate of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)*, May 2007,
- Eurostat, *Euro-Indicators. Long-term interest rates. 10 year government bond yields, secondary market. Annual average (%)*, June 2007,
- Eurostat, *Euro-Indicators. Public balance. Net borrowing/lending of consolidated general government sector as a percentage of GDP*, May 2007,
- Eurostat, *Euro-Indicators. Real GDP growth rate. Growth rate of GDP volume - percentage change on previous year*, May 2007,
- Eurostat, *Euro-Indicators. Share of trade with the EU-25*, June 2007,
- Eurostat, *Euro-Indicators. Unemployment rate - total%*, June 2007,
- International Monetary Fund, *IMF Annual Report 2006. Appendixes*, Washington April 2006,
- OANDA - elektroniczna baza danych,
- Protocol on the Statute of the European System of Central Banks and of the ECB* (Official Journal of the European Communities, No C 191/68, 29.7.1992).